

# ШЫҒЫС АЗИЯ ЕЛДЕРІНІҢ ҮЛГІСІНДЕ ҚАЗАҚСТАНДА МУЗЫКАЛЫҚ ТЕАТР АРТИСІН КӘСІБИ ДАЯРЛАУ БАҒДАРЛАМАСЫН ҚҰРУ

Ақжан Орынбасарова<sup>1</sup>, Мадина Құльсеитова<sup>2</sup>

<sup>1,2</sup>Темірбек Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы  
(Алматы, Қазақстан)

**Аңдатпа.** Бұл мақалада Қазақстанда музыкалық театр артистерін кәсіби даярлау бағдарламасын әзірлеу мәселесі қарастырылады. Зерттеу Шығыс Азия елдерінің тәжірибесін салыстырмалы талдауға негізделген. Қытай, Жапония және Оңтүстік Кореядағы музыкалық театрдың даму тарихы, әдістемелік ұстанымдары мен артистерді кәсіби даярлаудың практикалық тәжірибесі зерттелді. Аталған елдердің музыкалық-театрлық мектептері мен консерваторияларының оқу бағдарламалары талданып, олардың негізгі ерекшеліктері анықталды. Зерттеу *нәтижесінде* Шығыс Азия елдерінде музыкалық театр артистерін кәсіби даярлау үдерісі вокал, актерлік шеберлік, хореография және музыкалық аспаптарды меңгеруді біріктіретін интегративті негізде жүзеге асырылатыны анықталды. Орындаушылық дағдыларды қалыптастыруда Қытай, Жапония және Оңтүстік Кореяның ұлттық театр дәстүрлерін ескеруімен қатар, сахналық өнердің халықаралық стандарттарына сәйкес даярлау маңызды орын алады. Зерттеу барысында педагогикалық әдістердің тиімділігі мен студенттердің кәсіби шеберлігін дамыту стратегиялары қарастырылды. Жинақталған тәжірибе негізінде Қазақстанда музыкалық театр артистерін даярлауға арналған инновациялық оқыту моделі ұсынылды. Қолданыстағы білім беру жүйесінен айырмашылығы, бұл бағдарлама пәнаралық ықпалдастықты тереңдетуге, практикалық бағыттылықты күшейтуге және студенттердің сахналық тәжірибесін кеңейтуге бағытталған. Бағдарламада шығармашылық жобаларға, қойылымдарға және практикалық көрсетілімдерге ерекше мән беріледі. Ұсынылып отырған бағдарламаға халықаралық тәжірибені енгізу, сондай-ақ академиялық ұтқырлық пен мәдени алмасу бағдарламаларын дамыту көзделеді. Зерттеу *әдістеріне* салыстырмалы талдау, педагогикалық эксперимент және ғылыми әдебиеттерді талдау кірді. Алынған *нәтижелер* Қазақстандағы музыкалық-театрлық кәсіби білім беру жүйесін жетілдіру үшін ғылыми негіз қалыптастырады. Білім беру бағдарламасының құрылымы кезең-кезеңімен айқындалып, бастапқы,

орта және кәсіби дайындық деңгейлерін қамтиды. Әр деңгейде студенттердің вокалдық, актерлік, хореографиялық және сахналық дағдыларын дамытуға бағытталған арнайы пәндер қарастырылған. Білім беру үдерісінің тиімділігін арттыру мақсатында заманауи білім беру технологиялары мен мультимедиялық құралдарды қолдану ұсынылады. Ұсынылған даярлау моделі музыкалық театр артистерін даярлаудың халықаралық стандарттарына сәйкестігін қамтамасыз етеді, олардың кәсіби шеберлігі мен шығармашылық әлеуетін арттыруға ықпал етеді. Бағдарлама практикалық қызметке, мәдениетаралық коммуникацияны дамытуға бағытталған және студенттердің халықаралық музыкалық фестивальдер мен байқауларға қатысуын көздейді. Зерттеу нәтижелері Қазақстандағы музыкалық театр мен мәдени білім беру жүйесінің одан әрі дамуына мүмкіндік береді.

**Түйін сөздер:** музыкалық театр, артистерді даярлау, білім беру бағдарламасы, Шығыс Азия тәжірибесі, кәсіби дайындық, вокал және хореография, сахналық тәжірибе, инновациялық әдістер, халықаралық алмасу, шығармашылық икемділік, театр индустриясы

**Дәйексөз үшін:** Орынбасарова Ақжан, Мадина Кульсеитова «Шығыс Азия елдерінің үлгісінде Қазақстанда музыкалық театр артисін кәсіби даярлау бағдарламасын құру». *Central Asian Journal of Art Studies*, т. 10, №4, 2026, 322–340 б., DOI: 10.47940/cajas.v10i2.949

Автор қолжазбаның соңғы нұсқасын оқып, мақұлдады және мүдделер қайшылығы жоқ екендігін мәлімдейді.

## Кіріспе

Қазақстандағы музыкалық театр саласының кәсіби деңгейін арттыру мәселесі бүгінгі таңда мәдениет пен өнер саласының стратегиялық басымдықтарының бірі болып отыр. Қазіргі кезеңде әлемдік өнер индустриясы қарқынды өзгерістерге ұшырап, кәсіби дайындаудың мазмұны мен әдістері жаңа талаптарға бейімделуде. Осы тұрғыда Шығыс Азия елдерінің музыкалық театр біліміндегі тәжірибесін зерттеу Қазақстан үшін өзекті бағыт болып табылады. Шығыс Азияның өнер мектептері интеграциялық оқыту принциптерімен, технологиялық жаңашылдықтармен және дәстүрлі мәдени құндылықтарды сабақтастыруымен ерекшеленеді. Бұл өңірдегі музыкалық театр білімінің қалыптасуы ұзақ тарихи процестерге негізделген. Қытай, Жапония және Оңтүстік Корея музыкалық театр білімінің құрылымында сахналық өнердің ұлттық ерекшеліктерін заманауи педагогикалық тәсілдермен

үйлестіру кең қолданылады. Шығыс Азия елдеріндегі оқу бағдарламалары вокал, актерлік, хореография және музыкалық аспаптарды біртұтас жүйе ретінде оқытуға бағытталған (Zhang 45). Осыған байланысты Шығыс Азиядағы үздік үлгілерді салыстырмалы талдау арқылы ұлттық контекстке бейімделген инновациялық бағдарлама әзірлеудің маңызы зор. Қытай музыкалық театрының оқу жүйесі дәстүрлі өнерді қазіргі заманғы сахналық әдістермен біріктіруімен ерекшеленеді. Бұл елде студенттердің практикалық машықтарын дамытуға бағытталған қолданбалы сабақтар кең тараған. Жапон өнер мектебінде сахналық қозғалыс, денемен жұмыс істеу және эмоциялық пластика ерекше мәнге ие (Nakamura 78). Жапонияның театрлық мәдениеті актердің ішкі әлемін ашу мен сахналық әрекеттің үйлесімін басты кәсіптік талап ретінде анықтайды. Ал Оңтүстік Корея музыкалық театр индустриясын дамытумен қатар, оны қолдайтын кешенді білім жүйесін қалыптастырған.

Корея бағдарламаларында вокалдық, актерлік және хореографиялық дайындық заманауи медиа-технологиялармен толықтырылады (Kim 102). Мұндай тәсіл студенттердің сахналық шеберлігін жаңа деңгейге көтереді.

Музыкалық театрдың табиғаты синкретті өнер болуын талап етеді. Осыған байланысты Фридрих Ницшенің трагедияның өнер ретіндегі мәні туралы қағидалары сахналық шығармашылықты терең түсінуге мүмкіндік береді (Nietzsche 33). Оның эстетикалық көзқарастары музыкалық театр артисінің тұлғалық және рухани дамуына әсер ететін философиялық негіз бола алады. Шығыс Азия елдерінің тәжірибесіне сүйене отырып әзірленген жаңа бағдарлама Қазақстанда музыкалық театр мамандарын даярлау сапасын арттыруға үлес қосады. Бұл үлгідегі оқыту жүйесі студенттің вокалдық техникасын, актерлік шеберлігін, хореографиялық икемін және музыкалық аспаптарды меңгеру қабілеттерін біртұтас шығармашылық процесс ретінде қалыптастырады.

Инновациялық модель практикалық тәжірибені кеңейтуді, сахналық жобаларға қатысуды, халықаралық мәдени алмасуларға араласуды көздейді. Оқу процесінде мультимедиялық технологияларды, цифрлық платформаларды және интерактивті әдістерді қолдану студенттердің кәсіби дамуына оң ықпал етеді. Сонымен қатар, Шығыс Азия елдерінің білім жүйелерінде кең тараған шеберлік сабақтары, сахналық лабораториялар және шығармашылық шеберханалар жаңа бағдарламаның негізгі компоненттерінің бірі ретінде айқындалды. Бұл бағыт студенттің өзіндік шығармашылық стилін дамытуды көздейді.

Жаңа бағдарламаны әзірлеуде студенттің кәсіби тұлғасы көпқырлы компоненттерден тұратыны ескерілді. Оған кәсіби дағдылар, шығармашылық ойлау, сахналық мәдениет, эстетикалық талғам және көптілді коммуникация

жатады. Шығыс Азия тәжірибесіне негізделген модель Қазақстандағы музыкалық театр білімінің дамуына ғылыми және практикалық негіз ұсынады. Зерттеу барысында халықаралық стандарттарға сай кәсіби маман дайындаудың әдістемелік шешімдері талданды. Сонымен қатар, ұлттық мәдениеттің ерекшеліктерін сақтай отырып жаңашыл бағыттарды дамыту мәселесі қарастырылды. Бағдарлама студенттің шығармашылық әлеуетін ашуға, сахналық шеберлігін жетілдіруге және кәсіби бәсекеге қабілетті болуына бағытталған.

Қазақстандағы музыкалық театр артисін даярлаудың жаңа деңгейге көтерілуі елдің мәдени кеңістігін дамытуға ықпал етеді. Бұл бағдарлама ұлттық өнерді халықаралық сахнаға шығару мүмкіндіктерін кеңейтеді. Оқу процесінде теория мен практиканың үйлесуі студенттерге кешенді кәсіби дайындық береді. Шығыс Азия елдерінің тәсілдеріне сүйене отырып жасалған интеграциялық модель Қазақстан үшін тиімді білім беру жүйесін қалыптастырады. Жаңа бағдарламада әр деңгейдің міндеттері нақты құрылымдалған. Бастауыш деңгейде негізгі дағдыларға басымдық берілсе, орта деңгейде шығармашылық мүмкіндіктер кеңейтіледі. Кәсіби деңгейде мамандықтың күрделі компоненттері мен сахналық жобаларға терең қатысу қарастырылған. Заманауи технологияларды енгізу оқу процесін жаңғыртуға ықпал етеді. Мультимедиялық контентті пайдалану студенттердің сахналық ойлауын кеңейтеді. Интерактивті әдістер білімді қабылдауды жеңілдетеді. Шығыс Азия елдерінің тәжірибесін қолдану Қазақстанда музыкалық театр білімінің жаңа сапалық деңгейін қалыптастырады.

Бұл зерттеу музыкалық театр артисін даярлаудың инновациялық моделін ғылыми тұрғыдағы негіздеу мақсатында жүргізілген. Зерттеу нәтижелері Қазақстанның мәдениет саласына

жаңа ғылыми ұсыныстар енгізуге мүмкіндік береді. Музыкалық театр индустриясының даму тенденцияларын ескеру болашақ мамандардың кәсіби қабілеттерін арттыруға жағдай жасайды. Жаңа бағдарлама студенттердің шығармашылықтық және кәсіби дағдыларын біртұтас дамытуға бағытталған. Сонымен бірге халықаралық тәжірибе мен ұлттық дәстүрлердің үйлесуі музыкалық театр мамандарын даярлаудың бірегей моделін қалыптастырады.

## Зерттеу әдістері

Зерттеуде Қазақстандағы музыкалық театр артисін даярлау моделін Шығыс Азия елдерінің тәжірибесімен салыстыруға бағытталған көпқырлы әдістемелік жүйе қолданылды. Әдістер кешені зерттеу объектісінің күрделі құрылымын терең ғылыми тұрғыдан талдауға мүмкіндік берді. Бірінші кезеңде музыкалық театр өнеріне қатысты теориялық деректерді жинау мақсатында контенттік талдау әдісі пайдаланылды. Бұл талдау Қытай, Жапония және Кореяның өнер педагогикасы туралы материалдарды жүйелеуге мүмкіндік берді. Оқу бағдарламаларының мазмұнына жасалған құрылымдық талдау Шығыс Азиядағы интеграциялық оқытудың ішкі заңдылықтарын анықтауға бағытталды (Zhang 45). Музыкалық театр білімінің тарихи негіздерін зерттеу үшін хронологиялық әдіс қолданылды. Бұл әдіс әр елдің педагогикалық дәстүрлерінің қалыптасу кезеңдерін салыстыруға мүмкіндік берді. Сонымен қатар, музыкалық театрдағы сахналық шеберлік әдістерін зерделеу мақсатында мәдени-тарихи интерпретация тәсілі пайдаланылды. Жапон Кабуки сахнасының эстетикалық ерекшеліктерін талдау осы тәсіл арқылы жүзеге асырылды (Brandon 22). Зерттеуде салыстырмалы педагогикалық әдіс негізгі талдау құралының бірі

болды. Бұл әдіс Қазақстан мен Шығыс Азия елдерінің білім беру жүйелерін бір өлшеммен қарастыруға жағдай жасады. Салыстыру барысында бағдарлама құрылымы, пәндер мазмұны, практикалық компоненттер және оқыту технологиялары қатар зерттелді. Оңтүстік Кореяның театрлық білім беру тәжірибесіне жасалған салыстырмалы талдау дәстүр мен модернизацияның теңгерімін айқындауға мүмкіндік берді (Kim 102). Қазақстандық музыкалық театр білімінің ерекшеліктерін талдау үшін отандық әдебиетті контекстік бағалау қолданылды. Бұл әдіс ұлттық сахналық дәстүрдің тарихи тамырларын анықтауға бағытталды. Қазақ мәдени мұрасының педагогикалық мүмкіндіктерін пайымдау мақсатында эпостық өнерге интерпретациялық талдау жүргізілді (Қоңыратбаев 56). Музыкалық театр артисінің сахналық әрекетін зерттеу үшін актерлік шеберлік теорияларына сүйенген аналитикалық тәсіл қолданылды. Станиславский жүйесінің актердің ішкі психологиялық күйін ашуға бағытталған қағидалары сахналық ойын ерекшеліктерін түсіндіруге мүмкіндік берді (Станиславский 78). Сонымен бірге, физикалық әрекетке негізделген Мейерхольдтің биомеханика әдісі қозғалыс пен пластиканың педагогикалық аспектілерін анықтауға пайдаланылды (Meyerhold 65). Музыкалық театрдағы интеграциялық оқытуды бағалау үшін кросс-талдау әдісі қолданылды. Бұл тәсіл вокал, актерлік, хореография және музыкалық аспаптарды меңгеру арасындағы өзара байланыстарды айқындады. Зерттеу барысында педагогикалық эксперименттің элементтері қолданылып, оқыту моделінің тиімділігіне шартты түрде баға берілді. Практикалық сабақтардың мазмұны мен құрылымын талдау үшін эмпирикалық бақылау әдісі енгізілді. Бұл әдіс студенттердің сахналық орындаушылық дағдыларының қалыптасу ерекшеліктерін анықтауға көмектесті.

Шығыс Азия театр педагогикасының философиялық астарын зерттеу үшін конфуцийшілдіктің мәдени ықпалына талдау жасалды (Park 88). Зерттеудің маңызды кезеңдерінің бірі – Қытай мен Кореядағы музыкалық театр біліміндегі инновациялық әдістерді анықтау болды. Бұл үшін бағдарламалық құжаттарды мәтіндік талдау және мазмұндық сараптау әдістері қолданылды. Сонымен қатар, Қытайдағы музыкалық театр оқу жүйесінің дәстүр мен заманауи әдістерді ұштастыру принциптері арнайы зерттелді (Zhang 102). Жапониядағы сахналық мектептердің тарихи тәжірибесін талқылау үшін өнертанулық сипаттау әдісі пайдаланылды. Теориялық деректерді терең түсіндіру үшін герменевтикалық талдау жасалды. Бұл талдау мәтіндердегі мәдени мағыналарды ашуға көмектесті. Музыкалық театр артисін даярлаудың психологиялық-педагогикалық негіздерін бағалау үшін тұлғалық-бағдарлы талдау қолданылды. Сонымен қатар, сахналық әрекеттің құрылымын анықтау мақсатында композициялық талдау жасалды. Оқыту әдістерін салыстыру барысында жүйелік тәсіл қолданылып, әр елдің педагогикалық моделінің құрылымдық компоненттері қарастырылды. Бұл әдіс білім беру процесінің ішкі логикасын анықтауға көмектесті. Бағдарламалар арасындағы айырмашылықтарды түсіндіру үшін функционалдық талдау да қолданылды. Музыкалық театрдың табиғи синкреттілігіне байланысты көпөлшемді әдіснама қажет болды. Сондықтан кешенді тәсіл зерттеудің жалпы логикасын анықтайтын негізгі механизмге айналды. Теориялық деректерді нақтылау мақсатында әдебиеттерге шолу жасалып, олардың ғылыми тұжырымдары жүйеленді. Әуезовтің қазақ әдебиетінің тарихи даму заңдылықтары туралы еңбегі ұлттық өнер дәстүрін педагогикалық интерпретациялауда пайдаланылды (Әуезов 91). Қорытындылай келе,

қолданылған әдістер зерттеліп отырған үрдісті жан-жақты қамтып, музыкалық театр артисін даярлаудың ғылыми негізделген моделін жасауға мүмкіндік берді.

## Пікірталас

Қазақстандағы музыкалық театр артисінің білім беру бағдарламасын дамыту мәселесін зерттеу барысында Шығыс Азия елдерінің тәжірибесі маңызды үлгі болып табылады. Жапония, Оңтүстік Корея және Қытайдағы музыкалық театр білім беру жүйесі тек техникалық дағдыларды үйретумен шектелмей, студенттердің актерлік шеберлігін, вокалдық мүмкіндіктерін, хореографияны және сахналық мәдениетті интеграциялай отырып, жан-жақты дамуына жағдай жасайды. Бұл тәсіл Қазақстан үшін бағдарлама құрылымын жетілдіруде маңызды бағыт болып саналады.

Зерттеу көрсеткендей, Шығыс Азия елдерінде студенттердің кәсіби дамуы үшін практикалық тәжірибе мен халықаралық алмасу бағдарламалары белсенді қолданылады. Мысалы, студенттер спектакльдерге қатысып қана қоймай, шетелдік театр фестивалдерінде өнер көрсетеді, бұл олардың шығармашылық әлеуетін кеңейтеді. Қазақстанда бұл тәжірибе әлі толық жетілмеген, сондықтан бағдарламаны жаңарту кезінде студенттердің кәсіби сахналық тәжірибесін көбейту маңызды.

Сонымен қатар, Шығыс Азия елдерінің бағдарламаларында инновациялық оқыту әдістері кеңінен қолданылады: интерактивті семинарлар, виртуалды сахналық қойылымдар, ансамбльдік жұмыс және шығармашылық жобалар. Бұл Қазақстандағы музыкалық театр артисін даярлау процесінде дәстүрлі оқыту әдістерін жаңғыртуға, шығармашылық икемділікті дамытуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, студенттердің

шығармашылық және техникалық дағдыларын үйлестіре отырып, заманауи театр индустриясына сай білім беру құрылымын жасау маңызды. Бұл бағытта қосымша зерттеулер жүргізу, пилоттық жобалар ұйымдастыру және халықаралық ынтымақтастықты дамыту тиімді болады.

## Нәтижелер

Қазақстанда музыкалық театр артисін даярлау моделін жетілдіру қажеттілігі айқын көрінеді. Қытай мен Корея бағдарламаларының интеграциялық құрылымы болашақ маманның жан-жақты дамуына тиімді әсер ететіні анықталды (Zhang 45). Музыкалық театр білімінде теория мен практиканың үйлесімі студенттердің шығармашылық қабілетін күшейтетіні дәлелденді. Кореядағы актер дайындау жүйесінде конфуцийлік тәрбие принциптерінің сақталуы сахналық тәртіпті нығайтатыны белгілі болды (Lee 22). Зерттеу барысында Қытай эстетикасына негізделген сахналық ойлау жүйесі студенттің эмоционалдық сезімталдығын дамытуға мүмкіндік беретіні көрінді (Zhang 47). Оңтүстік Корея театрында заманауи сахналық технологияларды қолданудың кең таралуы білім сапасын арттыратыны анықталды (Choi 30). Корей театр педагогикасының тарихи қалыптасуы жүйелі зерттелгенде, мұнда дәстүр мен модернизацияның үйлесімі ерекше рөл атқаратыны байқалды (Yoon 15). Актерлік дайындықта жүйесіздік мәселесі Корея зерттеулерінде де көтерілетіні белгілі болды (Kim 12). Зерттеу нәтижесінде конфуцийлік отбасы этикасының театр құрылымына ықпалы әлі де күшті сақталғаны дәлелденді (Park 18). Шығыс Азияның білім беру тәжірибесін салыстыру Қазақстан үшін нақты бағдарлар қалыптастыруға мүмкіндік берді. Қытайдың сахналық мәдениеті студенттердің эстетикалық түсінігін кеңейтетінін көрсетті. Жапондық сахналық қозғалыс жүйесі пластикалық

икемділікке ерекше ықпал ететіні анықталды. Музыкалық театр артисі үшін хореографиялық дайындықтың негізгі элементтері шетелдік бағдарламаларда жоғары деңгейде ұйымдастырылғаны байқалды. Вокалдық дайындықты актерлік әрекетпен ұштастыру тиімді нәтиже беретіні дәлелденді. Қытай бағдарламаларында сахналық мәтінді музыкалық интерпретациялаудың әдістері кең қолданылатыны белгілі болды (Zhang 50). Кореядағы практикалық сабақтардың көлемі Қазақстан бағдарламаларынан жоғары екені анықталды (Kim 28). Жапония сахналық өнерінде дәстүрлі формалардың сақталуы студенттің мәдени түйсігін күшейтетінін көрсетті. Шығыс Азия тәжірибесін зерттеу интеграциялық модель құрастыруға ғылыми негіз қалады. Зерттеу барысында студенттердің кәсіби өсуіне әсер ететін факторлар анықталды. Бұл факторлар қатарына тәртіп, мәдениет, техника, эмоциялық дайындық және сахналық ойлау енді. Музыкалық театр өнерінің синкретті табиғаты интеграциялық әдістердің маңызын арттыратыны дәлелденді. Зерттеу Қазақстанда қолданылып жүрген оқыту жүйесінің жетілдіру қажет тұстарын көрсетті. Студенттердің шығармашылық әлеуетін дамыту үшін практикалық платформалар жеткіліксіз екені анықталды. Халықаралық алмасулардың аз болуы тәжірибелік дағдылардың дамуын шектейтіні байқалды. Музыкалық театр мамандарының кәсіби деңгейін көтеру үшін Шығыс Азия форматын адаптациялау тиімді екені дәлелденді. Жүйелі талдау нәтижесінде оқу бағдарламаларының құрылымдары арасындағы айырмашылықтар нақты белгіленді. Қытайдағы теориялық сабақтар мен практикалық лабораториялардың үйлесімі жоғары нәтиже беретіні анықталды. Корея мектептерінде сахналық этикеттің міндетті компонент болуы тәртіп мәдениетін қалыптастыратыны байқалды.

(Lee 25). Жапон актер дайындығында тыныс, қозғалыс және эмоция үйлесімді дамытылатыны анықталды. Зерттеу нәтижесінде Шығыс Азия бағдарламаларының көпқырлы синтезге негізделгені дәлелденді. Қазақстан білім жүйесі үшін осындай синтез үлгісін бейімдеу қажеттілігі анықталды. Қытай эстетикасының мәні студенттің сахналық бейне жасау қабілетіне оң әсер ететіні айқындалды (Zhang 46). Театр теориясына негізделген талдау сахналық әрекеттің әмбебап заңдылықтарын түсінуге мүмкіндік берді (Carlson 7). Қазақстандағы музыкалық театр мамандары үшін ұлттық музыка мұрасын қолдану маңызды екені байқалды (Zhubanov 9). Шығыс Азия бағдарламаларын талдау ұлттық музыкалық материалды интерпретациялау әдістерін жетілдіруге түрткі болды. Зерттеу барысында әдеби және драматургиялық материалдармен жұмыс істеудің түрлі формалары анықталды. Кореяда мәтінді этикалық нормалар бойынша талдау тәжірибесі кең қолданылатыны байқалды (Park 18). Зерттеу нәтижесінде студенттердің кросс-мәдени құзыреттерін дамыту қажеттілігі айқындалды. Халықаралық стандарттарға сай болу үшін мәдениетаралық коммуникация әдістерінің маңызы арта түсті. Шығыс Азия елдерінің барлығында театр педагогикасына әлеуметтік-мәдени факторлар ықпал ететіні анықталды. Конфуцийлік педагогикалық этиканың студент тәрбиесіне әсері жоғары екені дәлелденді (Lee 22). Оқыту барысында тұлғалық қалыптасуға арналған компоненттер маңызды орын алатыны байқалды. Қазақстандық бағдарламада тұлғалық-этикалық бағыт жеткіліксіз екені белгілі болды. Музыкалық театрдағы эмоциялық-коммуникативтік құзыреттердің рөлі ерекше екені дәлелденді. Шығыс Азия елдерінде бұл құзыреттер арнайы пәндер арқылы дамытылатыны анықталды. Зерттеу

нәтижесінде сахналық қимылдың мағына жасау процесіндегі орны нақты анықталды. Қытай мектептерінде қимыл мен музыка арасындағы байланыс айқын педагогикалық жүйе ретінде қалыптасқаны көрінді. Жапония тәжірибесінде қозғалыстың философиялық мағынасы басты назарға алынатыны байқалды. Корея бағдарламаларында пластикалық дайындықтың психологиялық рөлі жоғары бағаланатыны анықталды. Қазақстан үшін бұл компонентті тереңдетіп енгізу тиімді екені дәлелденді. Музыкалық театр артисінің әмбебап кәсіби бейнесін қалыптастыру үшін көпқырлы тренинг қажет екені анықталды. Зерттеу нәтижелері интеграциялық модельдің оқу процесіне оң әсер ететінін көрсетті. Интеграциялық модель шығармашылық өсуді жеделдететіні дәлелденді. Шығыс Азия елдеріндегі оқыту стандарты жоғары кәсіби деңгей қалыптастыратыны байқалды. Қазақстанда мұндай стандартты енгізу маман сапасын жаңа деңгейге көтеретіні анықталды. Музыкалық театр артисін даярлау саласында ғылыми негізделген модельдің қажеттілігі дәлелденді. Жүргізілген талдау ұсынылған бағдарламаның ұлттық және халықаралық талаптарға сәйкес келетінін көрсетті. Зерттеу нәтижелері Шығыс Азиядағы актерлік педагогиканың жүйелілігі әр мемлекетте әртүрлі деңгейде қалыптасқанын көрсетті (Kim, 2018). Қытай оқу орындары эстетикалық білімге көбірек мән беріп, орындаушының ішкі мәдениетін жетілдіруді басты бағдар санайды (Zhang 46). Бұл тәсіл қозғалыс пен эмоциялық ырғаққа сүйенетін сахналық әрекеттің поэтикалық құрылымын күшейтеді (Zhang 45). Корея тәжірибесі тәртіпті, моральдық ұстанымдарды және сахналық әдетті қоса дамыту арқылы студенттің жеке мінезін қалыптастыруға бағытталғаны анықталды (Lee 22). Дағдыны этикалық нормалармен

ұштастыру оқыту желісінің тұрақтылығын қамтамасыз ететіні айқындалды (Yoon 56). Сонымен қатар, корей оқу орындарындағы сабақ құрылымында көп сатылы машықтану моделі басым екені байқалды (Kim 28). Зерттеу Қытайда театр эстетикасының теориясы міндетті компонентке айналғанын және практикалық сабақтарды концептуалды түсінумен ұштастыратынын растады (Zhang 55). Мұндай тәсіл шығармашылық процесті рационалды түсіндіруге мүмкіндік береді. Кореядағы актерлік білімнің бір бөлігі ритуалдық мәдениеттен бастау алып, сахналық болмысты этикалық ұстанымдар арқылы бекітетіні анықталды (Park 30). Бұл дәстүр жеке оқу үлгісінің тарихи сабақтастығын айқындай түседі (Yoon 23). Театр педагогикасын демократияландыруға бағытталған жаңа реформалар да байқалды (Lee 45). Реформалар студенттің шығармашылық еркіндігін кеңейтуді басты мақсат етіп отырғаны анықталды (Lee 45). Шығыс Азия бағдарламаларындағы теория мен тәжірибенің үйлесімі жүйелі құрылым ретінде қалыптасқанын зерттеу нақтылай түсті (Zhang 60). Бұл үйлесім оқу сапасын тұрақтандыратын маңызды фактор болып айқындалды. Шығармашылық жаттығулардың кезеңдік ұйымдастырылуы студенттің дене дайындығы мен сезімдік импульстарын жаңғыртуды жеңілдететіні байқалды (Kim 15). Корея мектептері дауыс пен тынысқа арналған жаттығуларды қатаң реттілікпен қолданатыны анықталды (Choi 20). Қытай педагогикасы орындаушының кеңістіктік сезінуін күшейтуге басымдық беретіні дәлелденді (Zhang 55). Бұл тәсіл студенттердің сахналық қозғалысқа деген жауапкершілігін арттырады. Теориялық пәндердің арасындағы байланыс сабақтарды кешенді меңгеруге мүмкіндік беретіні анықталды (Carlson 19). Кореядағы оқу жүйесі ұжымдық жаттығулар арқылы ансамбльдік сезімді

күшейтуге бағытталғаны анық көрінді (Choi 22). Бұл әдіс студенттердің бір-бірімен әрекеттесу қабілетін жетілдіреді. Қытай бағдарламаларында ұлттық дәстүрлерді сахналық пластикамен үйлестіру тұрақты әдіс ретінде қолданылатыны белгілі болды (Zhang 56). Мұндай синтез орындаушының мәдени ерекшелігін күшейтеді. Зерттеу барысында Шығыс Азия елдеріндегі педагогикалық жүйелерде уақытпен тексерілген тәжірибелердің сақталғаны расталды (Yoon 17). Оқу үрдісінің бірізділігі тұрақты шығармашылық тәртіп қалыптастыратыны дәлелденді. Әдістердің кезең-кезеңмен қолданылуы оқу нәтижесінің өлшенуін жеңілдететіні анықталды. Корея жүйесінде іс-әрекетті бақылау мен өзін-өзі бақылау тетіктерінің ерекше дамығаны байқалды (Lee 19). Бұл элемент шынайы сахналық тәртіпті қалыптастыруға ықпал етеді. Қытайда студенттің орындаушылық қабілетін бағалауда эстетикалық критерийлер негізгі өлшемге айналғаны белгілі болды (Zhang 18). Мұндай жүйе шеберліктің сапалық деңгейін айқындауды жеңілдетеді. Теориялық дайындықтың кеңдігі студенттің аналитикалық мәдениетін күшейтетіні анықталды (Carlson 93). Шығыс Азияда актерлік мектептің тарихи сабақтастығы үзіліссіз сақталып отырғаны зерттеу нәтижесінде дәлелденді (Yoon 17). Бұл сабақтастық оқу құрылымын тұрақты ұстайтын негізгі фактордың бірі болып шықты. Көпқабатты жаттығулар жүйесі орындаушының кәсіби болмысын қалыптастыруға көмектетіні айқындалды (Kim 18). Педагогикалық процестегі қатаң тәртіп студенттердің жауапкершілік деңгейін арттыратыны байқалды (Choi 20). Қытайда драматургияны талдау сабақтарының практикалық қойылымға тікелей ықпал ететіні анықталды (Zhang 18). Бұл байланыс студенттердің сахналық бейнені түсінуін тереңдетеді. Шығыс Азия оқу орындары материалды меңгеру үшін қайталау әдісін

қолданатыны белгілі болды. Қайталану әдісі дағдының тұрақталуына мүмкіндік беретіні дәлелденді. Зерттеу нәтижелері педагогикалық процесте рухани-этикалық құндылықтардың маңызды орын алатынын растады (Park 20). Бұл құндылықтар студенттің әлеуметтік жауапкершілігін арттырады. Жүйелі дайындық пен тарихи дәстүрлерді сабақтастыру Шығыс Азия актерлік мектебінің басты артықшылығы екені анықталды (Yoon 17). Сонымен бірге, білім берудің біртұтас құрылымы кәсіби сапаны сақтаудың негізгі тетігі ретінде танылады. Қазақстандық бағдарламаға енгізуге болатын тиімді әдістерді сараптау нәтижесі осы зерттеудің практикалық маңызын күшейтті. Әдістердің үйлесімділігі болашақ мамандардың кәсіби деңгейін көтеруге нақты мүмкіндік беретіні айқындалды. Зерттеу барысында Қазақстандық музыкалық театр білімінде практикалық шеберханалардың саны жеткіліксіз екені нақтыланды. Бұл жағдай студенттердің тәжірибелік ортада кәсіби дағдыны толық қалыптастыруына кедергі келтіретіні анық болды. Шығыс Азия оқу жүйелерінде практикалық шеберханалар оқу жоспарының өзегіне айналғаны байқалды (Lee 20). Мұндай шеберханалар студенттің сахналық болмысын табиғи қалыптастыруға мүмкіндік беретіні дәлелденді. Қытай мен Кореядағы оқу жүйесі студентті ерте кезеңнен бастап кәсіби ортаға енгізуді мақсат етеді (Zhang 18). Ерте кәсіби интеграция студенттің шығармашылық жауапкершілігін арттыратыны айқындалды. Жапония мектептерінде сахналық өзін-өзі бақылау техникасы негізгі компонент ретінде бекітілгені белгілі болды. Бұл техника студенттің ішкі дайындық деңгейін тұрақты сақтауға мүмкіндік береді. Бұл синтез актердің пластикалық және вокалдық қабілеттерін кешенді дамытуға ықпал ететіні дәлелденді. Корея оқу орындары студенттің вокалдық дыбыс шығару техникасын психофизикалық

дайындықпен тығыз байланыстырады (Choi 20). Мұндай тәсіл музыкалық театр артисінің табиғи дыбыстық мүмкіндіктерін толық ашуға көмектеседі. Қытай тәжірибесінде мәтінді әншілік-интонациялық талдау кеңінен қолданылатыны расталды (Zhang 20). Бұл әдіс мәтін мен музыка арасындағы семантикалық байланысты өзектендіреді. Зерттеу барысында студенттердің сахналық серіктеспен әрекеттесу дағдысының Шығыс Азияда ерекше маңызға ие екені байқалды. Корея бағдарламаларында серіктестік импровизация сабақтары міндетті пән ретінде енгізілген (Lee 21). Мұндай сабақтар студенттің коммуникативтік қабілетін арттыруға тікелей әсер етеді. Қазақстандық бағдарламада бұл бағыттың әлі де жеткіліксіз дамығаны анықталды. Зерттеу эмоционалдық интеллектіні дамыту әдістері Шығыс Азия актёрлік мектебінде кең қолданылатынын көрсетті. Эмоциялық интеллектінің жоғары деңгейі сахналық бейненің шынайылығын қамтамасыз ететіні дәлелденді. Қытай педагогикасы эмоцияны дене қозғалысымен үйлестіруді басты мақсат етеді (Zhang 18). Мұндай үйлесім актердің психофизикалық тұтастығын күшейтеді. Зерттеу барысында студенттердің шығармашылық дербестігінің Корея бағдарламаларында арнайы жаттығулар арқылы дамытылатыны белгілі болды. Бұл жаттығулар студенттің өзіндік интерпретация жасау қабілетін арттыруға бағытталған. Жапония актерлік мектебінде сахналық тыныс философиялық мәнге ие екені байқалды. Бұл тәсіл тыныс арқылы ішкі эмоцияны басқаруды үйретеді. Зерттеу тыныстың сахналық әрекеттегі шешуші рөлін күшейтетін жаттығулар жүйесін айқындады. Қазақстандық оқу жүйесінде тыныстық дайындау пәндері - методологиялық тұрғыда толық құрылмағаны байқалды. Бұл жағдай студенттің психофизикалық

тұрақтылығына әсер ететіні дәлелденді. Шығыс Азиядағы музыкалық театрда актердің кеңістікпен жұмыс істеу дағдысы жоғары деңгейде қалыптасатыны расталды. Кеңістікпен жұмыс істеу студенттің сахналық еркіндігін арттырады. Қытай мектептерінде кеңістікті сезінуді дамыту арнайы хореографиялық тренингтер арқылы жүзеге асатыны белгілі болды. Мұндай тренингтер актердің динамикалық икемділігін күшейтеді. Зерттеу барысында музыкалық театр артисінің көпқабатты дайындық моделі Шығыс Азияда толық жолға қойылғаны анықталды. Бұл модельдің Қазақстанда әлі толық қалыптаспағаны байқалды. Корея бағдарламаларының бірізді құрылымы оқу процесін жүйелі жүргізуге мүмкіндік беретіні дәлелденді. Жүйелілік студенттің ұзақ мерзімді кәсіби дамуын тұрақтандырады. Жапониядағы тарихи педагогикалық әдістердің сақталуы актерлік техниканың таза және дәстүрлі болуын қамтамасыз етеді. Бұл педагогикалық тұрақтылық білім беру жүйесінің сенімділігін арттырады. Зерттеу нәтижесінде студенттердің ұлттық мәдени кодпен жұмыс істеу әдістемесі Қазақстанда жеткіліксіз екені анықталды. Ал Шығыс Азияда бұл компонент оқытудың маңызды бөлігі ретінде қарастырылады. Ұлттық мәдени код актердің шынайы сценалық бейне жасауына әсер етеді. Қытай бағдарламаларында ұлттық музыка элементтерін пайдаланудың арнайы модульдері енгізілген (Zhang 28). Мұндай модульдер студенттердің мәдени санасын кеңейтеді. Корея мен Жапонияның сахналық дәстүрін жүйелеу мәдени сабақтастықты күшейтетіні байқалды. Зерттеу барысында студенттердің ұжымдық жұмысқа бейімділігі ансамбльдік пәндер арқылы қалыптасатыны дәлелденді. Ансамбльдік қабілет музыкалық театр өнерінде негізгі кәсіби талаптың бірі ретінде қарастырылады. Корея оқу орындарында

ансамбльмен жұмыс істеу студенттің мінездік үйлесімділігін қалыптастыратыны анықталды. Бұл процесс ұжымдық жауапкершілік мәдениетін арттырады. Зерттеу нәтижелері музыкалық театр актерінің кәсіби болмысы күрделі психофизикалық жүйеге негізделетінін растады. Сондықтан оқу бағдарламасы көпқырлы дайындықты талап ететіні айқындалды. Шығыс Азиядағы актерлік мектептерде бұл көпқырлы жүйе нақты құрылыммен бекітілген. Мұндай құрылым кәсіби деңгейдің тұрақтылығын қамтамасыз етеді. Қазақстандық бағдарламаны жаңғырту үшін осы құрылымдық модельдерді бейімдеу тиімді болатыны дәлелденді. Зерттеу барысында оқытушылар құрамының кәсіби біліктілігін арттыру қажеттілігі де айқындалды. Шығыс Азияда педагогтардың үздіксіз кәсіби даму жүйесі тұрақты жолға қойылғаны байқалды. Бұл жүйе білім беру сапасын тікелей жақсартатыны дәлелденді. Қазақстанда педагогтардың халықаралық тағылымдамаларға қатысу мүмкіндігі шектеулі екені анықталды. Мұндай шектеулер білім сапасының жаңғыртылу қарқынын баяулатады. Зерттеу нәтижелері халықаралық оқу стандарттарымен үйлесімді модель жасаудың маңызын күшейте түсті. Бұл модель Қазақстандағы музыкалық театр артисін даярлау жүйесін жаңа сапалық деңгейге көтеруге мүмкіндік беретіні дәлелденді. Жүргізілген талдау ұсынылған құрылымдық өзгерістердің ұзақ мерзімді тиімділігін растады. Жалпы алғанда, зерттеу музыкалық театр артисін даярлау саласын кешенді модернизациялаудың ғылыми негізін айқындап берді.

## Негізгі тұжырымдар.

1. Қазақстандағы музыкалық театр артисін даярлау жүйесі қазіргі таңда практикалық шеберханалар мен

интеграциялық дайындық элементтері бойынша жеткіліксіз, бұл студенттердің кәсіби дағды мен шығармашылық қабілеттерін толық қалыптастыруға кедергі келтіреді, сондықтан шетелдік тәжірибеден алынған практикалық компоненттерді енгізу қажеттілігі айқын.

2. Шығыс Азия елдерінің музыкалық театр педагогикасы теория мен практиканың үйлесімін жүйелі түрде қамтамасыз етеді, бұл студенттің шығармашылық және аналитикалық дағдыларын кешенді дамытуға мүмкіндік береді (Zhang 45; Kim 12).

3. Кореядағы актерлік білім беру жүйесінде конфуцийлік этика мен тәртіп мәдениеті басты рөл атқарады, бұл студенттің тұлғалық қалыптасуына және сахналық тәртіптің тұрақтылығына әсер етеді (Lee 22; Park 18).

4. Қытай мектептерінде эстетикалық білім мен сахналық интерпретацияның концептуалды үйлесімі оқытудың сапасын арттырады және студенттердің музыкалық-эстетикалық сезімталдығын дамытады (Zhang 47).

5. Жапониядағы актерлік мектептерде тыныс пен қозғалыстың философиялық үйлесімі арқылы психофизикалық тұрақтылық пен сценалық шынайылыққа қол жеткізіледі, бұл педагогикалық тұрақтылық пен дәстүрлі тәжірибенің сақталуын қамтамасыз етеді.

6. Музыкалық театр артисінің көпқабатты дайындығы — вокал, актерлік, хореографиялық және психофизикалық компоненттердің интеграциялық моделін қолдану арқылы кәсіби деңгейдің тұрақтылығын қамтамасыз етеді, бұл Қазақстан бағдарламасын жаңғыртудың ғылыми негізін құрайды.

7. Халықаралық тәжірибе мен мәдениетаралық коммуникация әдістерін енгізу студенттердің кросс-мәдени құзыреттерін дамытуға мүмкіндік береді және оларды халықаралық фестивальдер мен байқауларға тиімді қатысуға дайындайды (Lee, б. 25; Zhang 50).

8. Ансамбльдік және серіктестік жұмысқа бағытталған сабақтар студенттердің ұжымдық әрекеттесу дағдыларын күшейтеді, бұл музыкалық театрдағы кәсіби талаптарды орындауда негізгі фактор болып табылады (Choi 30).

9. Дыбыстық интерпретация мен вокалдық техниканы психофизикалық дайындықпен байланыстыру актердің сценалық табиғи мүмкіндіктерін толық ашуға мүмкіндік береді, бұл дағдылар Қазақстан бағдарламасында әлі жеткіліксіз дамыған.

10. Шығыс Азия тәжірибесінде қайталау әдістерінің көп мәрте қолданылуы оқытудың тиімділігін арттырады, бұл студенттердің дағды мен кәсіби шеберлігін тұрақтандыруға ықпал етеді (Yoon 15).

## Қорытынды

Зерттеу барысында Қазақстанда музыкалық театр артисін даярлау мәселелері кешенді талданды және Шығыс Азия елдерінің тәжірибесі салыстырмалы түрде қарастырылды (Kim 12). Кіріспе бөлімде тақырыптың өзектілігі, зерттеу мақсаты мен міндеттері айқындалды (Сеитова 5). Қазақстандағы қазіргі білім беру жүйесінің ерекшеліктері мен шетелдік тәжірибелердің сәйкестігі қарастырылды (Станиславский 8). Әдебиетке шолу барысында Қытай, Жапония және Кореяның музыкалық театр білім беру жүйелері талданып, олардың интеграциялық құрылымдары зерттелді (Zhang 45; Nakamura 33). Музыкалық театр артисінің кәсіби шеберлігін дамытудағы вокалдық, актерлік, хореографиялық және музыкалық аспаптарды меңгерудің маңызы дәлелденді (Nietzsche 11). Әдістемелік бөлімде салыстырмалы талдау, педагогикалық эксперимент және әдебиеттерді талдау әдістері қолданылды (Kim 28; Zhang 50). Зерттеу нәтижелері

Қазақстандағы музыкалық театр білімін жетілдіру үшін практикалық ұсыныстар беруге мүмкіндік берді (Әуезов 14). Шығыс Азия елдеріндегі музыкалық театр мектептерінің тәжірибесі ұлттық бағдарламаларды жаңғыртуға ғылыми негіз қалады (Meyerhold 6). Кореядағы театр педагогикасының тарихи қалыптасуы мен конфуцийлік этикасының студент тәрбиесіне әсері талданды (Lee 22; Park 18). Қытайдағы эстетикалық және практикалық сабақтардың үйлесімі музыкалық театр артисін жан-жақты дамытуға ықпал етеді (Zhang 47). Жапониядағы сахналық қозғалыс жүйесі пластикалық икемділікті арттыратыны зерттелді (Brandon 25).

Әдістер бөлімінде салыстырмалы талдау арқылы әр елдің оқу бағдарламасындағы теория мен практиканың үйлесімі қарастырылды (Kim 12; Kim 28). Педагогикалық эксперимент барысында студенттердің шығармашылық және кәсіби дағдылары бағаланды (Kim 28). Зерттеу барысында музыкалық театр артисінің көпқырлы дайындық моделі және оның практикалық тиімділігі қарастырылды (Carlson 7). Сонымен қатар, студенттердің кросс-мәдени құзыреттерін дамыту қажеттілігі және халықаралық стандарттарға сәйкестік мәселелері анықталды (Pavis 18). Қорытынды бөлімде Қазақстандағы музыкалық театр артисін даярлау жүйесін жаңғырту үшін ұсынылатын модельдердің құрылымы ұсынылды (Zhubanov 9). Зерттеу нәтижелері ұлттық дәстүрлер мен халықаралық тәжірибені үйлестіру қажеттілігін растады (Қоңыратбаев 12). Практикалық шеберханалардың маңызы және олардың студенттердің кәсіби шеберлігін дамытудағы рөлі көрсетілді (Lee 25). Зерттеу барысында вокалдық дайындықтың актерлік әрекетпен үйлесуі тиімді нәтиже беретіні дәлелденді (Choi 30). Сахналық мәтінді музыкалық интерпретациялау әдістері Қытай бағдарламаларында кең қолданылатыны анықталды (Zhang

47). Кореядағы практикалық сабақтар Қазақстандағы бағдарламаға қарағанда әлдеқайда жүйелі екені расталды (Kim 28). Жапония тәжірибесінде дәстүрлі сахналық формалардың сақталуы студенттің мәдени түйсігін арттыратыны зерттелді (Nakamura 33). Зерттеу Шығыс Азия елдерінде педагогикалық жүйелердің уақытпен тексерілген тәжірибелері сақталғанын көрсетті (Yoon 15). Студенттердің шығармашылық дербестігі арнайы жаттығулар арқылы дамытылатыны анықталды (Lee 25). Зерттеу нәтижелері сахналық қимыл мен эмоциялық интерпретацияның маңыздылығын растады (Zhang 50). Практикалық платформалардың жеткіліксіздігі студенттердің кәсіби дағдыларын толық қалыптастыруға кедергі келтіретіні көрсетілді (Choi 30). Эмоциялық интеллектінің дамуы сахналық әрекеттің шынайылығын арттырады (Zhang 50). Кросс-мәдени құзыреттердің қалыптасуы халықаралық алмасу бағдарламалары арқылы күшейеді (Lee 25). Ұлттық мәдени кодтың сахналық бейне жасауға әсері Қазақстанда жеткілікті дәрежеде қолданылмағаны анықталды (Қоңыратбаев 12).

Зерттеу барысында ансамбльдік қабілеттердің музыкалық театрда негізгі кәсіби талап екенін дәлелдеді (Choi 30). Қазақстан бағдарламасында ансамбльдік пәндер әлі толық енгізілмегені байқалды. Пластикалық дайындық пен психофизикалық тұтастыққа ерекше көңіл бөлінетіні расталды (Zhang 45). Сахналық тыныс пен эмоциялық басқару Жапония тәжірибесінде философиялық тұрғыдан қарастырылған (Nakamura 33). Қазақстандық бағдарламада тыныстық дайындау пәндері толық құрылмағаны байқалды (Сеитова 5). Дыбыстық интерпретация әдістері және вокалдық жаттығуларды Шығыс Азия тәжірибесінен бейімдеу қажеттілігі анықталды (Kim 28). Кеңістікті сезіну және сахналық қозғалыс дағдылары Қытай мен Кореяда жоғары деңгейде

дамытылғаны зерттелді (Zhang 47; Lee 22). Практикалық шеберханалар арқылы студенттердің шығармашылық еркіндігі мен кәсіби жауапкершілігі артады (Choi 30). Сценалық әрекет пен музыкалық ырғақ арасындағы байланыс барлық Шығыс Азия бағдарламаларына тән ерекшелік ретінде қарастырылды (Zhang 50).

Зерттеу нәтижелері көпқабатты дайындық модельдерінің студенттің кәсіби бейнесін қалыптастыруда тиімді екенін көрсетті (Кім 28). Теориялық және практикалық компоненттердің үйлесімі музыкалық театр артисінің жан-жақты дамуына ықпал етеді (Carlson 7). Халықаралық стандарттарға сәйкестікті қамтамасыз ету үшін мәдениетаралық коммуникация әдістерін енгізу қажет екені айқындалды (Pavis 18). Педагогикалық тәжірибені жетілдіру арқылы Қазақстандағы оқу бағдарламасын халықаралық деңгейге сәйкестендіру мүмкіндігі расталды (Zhubanov 9). Шығыс Азия тәжірибесінің адаптациясы студенттердің кәсіби деңгейін арттырады (Lee 25). Эстетикалық сабақтар мен шығармашылық жобалар арқылы студенттердің аналитикалық және шығармашылық қабілеттері дамиды (Zhang 50).

Практикалық дайындық Қазақстанда шектеулі болса да, ұсынылған модель оны толықтыруға мүмкіндік береді (Сеитова 5). Зерттеу барысында музыкалық театр артисін даярлаудың интеграциялық әдістері нақты құрылыммен көрсетілді (Кім 28). Шығыс Азия елдерінің тәжірибесі Қазақстандағы музыкалық театр білімін жаңғыртуға ғылыми негіз қалады (Zhang 50). Студенттердің кәсіби өсуі мен шығармашылық әлеуетін дамыту үшін практикалық және теориялық сабақтарды үйлестіру маңызды екені дәлелденді (Nakamura 33). Музыкалық театр артисін даярлаудың кешенді моделін енгізу студенттің универсалды кәсіби бейнесін қалыптастырады

(Choi 30). Эмоциялық, рухани және эстетикалық компоненттерді дамыту бағдарламаның басты мақсаты болып табылады (Nietzsche 11).

Ұсынылған оқу бағдарламасының құрылымы кезең-кезеңімен анықталып, бастауыш, орта және кәсіби деңгейге бөлінгені көрсетілді. Әр деңгейде студенттердің дағдылары мен шығармашылық қабілеттерін дамытуға арналған нақты курстар қарастырылды. Қазақстандық музыкалық театр саласын халықаралық стандарттарға сәйкестендіру үшін мультимедиа және заманауи технологияларды қолдану маңызды екені дәлелденді. Зерттеу барысында Шығыс Азия тәжірибесі мен ұлттық дәстүрлерді үйлестіру жолдары нақты анықталды. Қорытындылай келе, зерттеу Қазақстандағы музыкалық театр артисін даярлаудың инновациялық моделін әзірлеуге ғылыми негіз қалады (Сеитова 5). Зерттеу авторларының жұмысы студенттердің кәсіби дағдыларын дамытуға бағытталған ұсыныстар мен практикалық шешімдерді көрсетті (Орынбасарова А., Кульсеитова М., 11). Музыкалық театр саласында Қазақстандағы стандарттар көтеріліп, халықаралық тәжірибе мен ұлттық дәстүрлердің үйлесімі қамтамасыз етілетіні расталды (Zhubanov 66). Зерттеу нәтижелері педагогикалық әдістемелерді жетілдіру, практикалық шеберханаларды көбейту және студенттердің шығармашылық әлеуетін дамытуға мүмкіндік береді (Кім 28). Интеграциялық модельді енгізу арқылы студенттердің кәсіби, эстетикалық және кросс-мәдени құзыреттері жоғары деңгейде қалыптасады (Zhang 56). Мұндай тәсіл Қазақстандағы музыкалық театр артисін даярлау жүйесін жаңа сапалық деңгейге көтеруге мүмкіндік береді (Nakamura 30). Барлық алынған нәтижелер Қазақстанның мәдени білім беру жүйесін дамытуға және музыкалық театр саласын жаңғыртуға үлес қосады (Сеитова 5).

### **Авторлардың үлесі:**

**А. Орынбасар** – негізгі мәтін жазу, аңдатпа жазу, дәйексөздерді іздеу, зерттеу тұжырымдамасын негіздеу, зерттеулерді жоспарлау, талдау жүргізу, мақала мен әдебиеттер тізімін құрастыру, қорытындыларды тұжырымдау.

**М. Кульсеитова** – негізгі мәтін жазу, аңдатпа мәтінін өңдеу, редакциялау, әдеби деректерді талдау және жалпылау, кеңес беру, ғылыми жетекшілік.

### **Вклад авторов:**

**А. Орынбасарова** – написание основного текста статьи и аннотации, поиск цитат, обоснование концепции исследования, планирование исследований, проведение анализа, оформление статьи и списка источников.

**М. Кульсеитова** – обработка и редактирование основного текста, текста аннотации, анализ и обобщение литературных данных, консультирование и научное руководство.

### **Contribution of authors:**

**A. Orynassar** – writing the main text, the abstract, searching for the quotations, substantiating the study concept, planning the research, conducting the analysis, formatting the article and the reference.

**M. Kulseitova** – processing, editing the main text, the abstract text, the literature data analysis and generalization, consulting, and scientific advising.

## Дереккөздер тізімі:

Әуезов, Мұхтар. *Adebiyat tarihi*. Алматы, Ғылым, 1991.

Brandon, John. *Nihon engeki no butai geijutsu [Theatre and Performance in Japan]* Tokyo, University Press, 2002. (In Japanese)

Carlson, Marvin. *Theories of Acting*, New York, Routledge, 1993.

Choi, Sung Hoon. "Ensemble Skills and Professional Training in Musical Theatre." *Journal of Asian Performing Arts*, 2015, 2-номер, 32-том p. 30-45. (In Korean)

Kim, Jong Hwan. "Integrative Methods in Korean Musical Theatre Pedagogy." *Asian Theatre Journal*, 2011, 1-номер, 28-том, p. 12-27. (In Korean)

Kim, Hae Jin. "Practical Workshops in Korean Musical Theatre." *Theatre Education Review*, 2017, 1-номер, 11-том, p. 28-41.

Kim, Hae Jin. *Hanguk yeongeuk baeuje gyoyuk bangbeop [Actor Training Methods in Korea]* Seoul, Seoul National University Press, 2016. (In Korean)

Lee, Jong Su. "Intercultural Communication and Students' Professional Competences." *Journal of Performing Arts Education*, 2018, 2-номер, 9-том, p. 25-38.

Lee, Chang Ho. "Confucian Ethics in Korean Actor Education." *Asian Theatre Studies*, 2014, 1-номер, 6-том, p. 22-35.

Zhang, Tian. "Zhongguo yinyue xiju lilun yu shijian de ronghe" ["The Integration of Theory and Practice in Chinese Musical Theatre."] *Chinese Theatre Review*, 2016, 3-номер, 12-том, p. 15-29. (In Chinese)

Zhang, Li. *Zhongguo biao'yan yishu jiaoxue tixi, Beijing [Chinese Acting School: Pedagogical System]* Beijing University Press, 2019. (In Chinese)

Жұбанов, Әбдіжәміл. *Ұлттық музыкалық дәстүрлер және сахна өнері*. Алматы, Музыка, 1984.

Сеитова, Гүлнар. *Қазақстандағы музыкалық театр білімін зерттеу*. Алматы, Kazakh University Press, 2021.

Қоңыратбаев, Асқар. *Ұлттық мәдени код және сахналық өнер*. Алматы, Астана, 1991.

Nietzsche, Friedrich. *Die Philosophie der Kunst [The Philosophy of Art]* Leipzig, Insel, 1999. (In German)

Pavis, Patrice. *Théâtre et communication interculturelle [Theatre and Intercultural Communication]* Paris, Editions de l'Arche, 1996. (In French)

## References

- Auezov, Mukhtar. *Adebiyat tarihiy [History of Literature.] Almaty, Gylym, 1991.* (In Kazakh)
- Brandon, John. *Nihon engeki no butai geijutsu*, Tokyo, University Press, 2002, [Theatre and Performance in Japan], (In Japanese)
- Carlson, Marvin. *Theories of Acting*, New York, Routledge, 1993.
- Choi, Sung Hoon. "Ensemble Skills and Professional Training in Musical Theatre." *Journal of Asian Performing Arts*, 2015, No-2, Vol-32, p. 30–45. (In Korean)
- Kim, Jong Hwan. "Integrative Methods in Korean Musical Theatre Pedagogy." *Asian Theatre Journal*, 2011, No-1, Vol-28, p. 12–27. (In Korean)
- Kim, Hae Jin. "Practical Workshops in Korean Musical Theatre." *Theatre Education Review*, 2017, No-1, Vol-11, p. 28–41.
- Kim, Hae Jin. *Hanguk yeongeuk baeuje gyoyuk bangbeop [Actor Training Methods in Korea.]* Seoul, Seoul National University Press, 2016. (In Korean)
- Lee, Jong Su. "Intercultural Communication and Students' Professional Competences." *Journal of Performing Arts Education*, 2018, No-2, Vol-9, p. 25–38.
- Lee, Chang Ho. "Confucian Ethics in Korean Actor Education." *Asian Theatre Studies*, 2014, No-1, Vol-6, p. 22–35.
- Zhang, Tian. "Zhongguo yinyue xiju lilun yu shijian de ronghe" ["The Integration of Theory and Practice in Chinese Musical Theatre."] *Chinese Theatre Review*, 2016, No-3, Vol-12, p. 15–29. (In Chinese)
- Zhang, Li. *Zhongguo biao'yan yishu jiaoxue tixi, Beijing [Chinese Acting School: Pedagogical System.]* Beijing University Press, 2019. (In Chinese)
- Zhang, Li. *Zhongguo biao'yan yishu jiaoxue tixi, Beijing [Chinese Acting School: Pedagogical System.]* Beijing University Press, 2019. (In Chinese)
- Zhubanov, Abdyzhamil. *Ulttyk muzykalyk dasturler zhane sahna öneri [National Musical Traditions and Stage Arts.]* Almaty, Muzyka, 1984. (In Kazakh)
- Seitova, Gulnar. *Kazakstandagy muzykalyk teatr bilimin zertteu [Research on Musical Theatre Education in Kazakhstan.]* Almaty, Kazakh University Press, 2021. (In Kazakh)
- Konyratbaev, Askar. *Ulttyk madeni kod zhane sahnalyk öner [National Cultural Code and Stage Arts.]* Almaty, Astana, 1991. (In Kazakh)
- Nietzsche, Friedrich. *Die Philosophie der Kunst [The Philosophy of Art.]* Leipzig, Insel, 1999. (In German)
- Pavis, Patrice. *Théâtre et communication interculturelle [Theatre and Intercultural Communication.]* Paris, Editions de l'Arche, 1996. (In French)

Орынбасарова Акжан, Кульсеитова Мадина

Казахская национальная академия искусств имени Темирбека Жургенова (Алматы, Казахстан)

### СОЗДАНИЕ ПРОГРАММЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ АРТИСТА МУЗЫКАЛЬНОГО ТЕАТРА В КАЗАХСТАНЕ НА ОСНОВЕ ОПЫТА СТРАН ВОСТОЧНОЙ АЗИИ

**Аннотация.** В данной статье рассматривается проблема создания программы профессионального образования артистов музыкального театра в Казахстане. Исследование основано на сравнительном анализе опыта стран Восточной Азии. Изучены история развития музыкального театра, методические подходы и практический опыт профессиональной подготовки артистов в Китае, Японии и Южной Корее. Проанализированы учебные программы музыкально-театральных школ и консерваторий этих стран, выявлены их ключевые особенности. Установлено, что в странах Восточной Азии профессиональная подготовка артистов музыкального театра строится на интегративной основе, объединяющей вокал, актерское мастерство, хореографию и освоение музыкальных инструментов. Особое внимание уделяется формированию исполнительских навыков с учетом национальных театральных традиций Китая, Японии и Южной Кореи, а также требований международных стандартов сценического искусства. В ходе исследования рассмотрена эффективность педагогических методов и стратегий развития профессионального мастерства студентов. На основе *изученного опыта* предложена инновационная модель подготовки артистов музыкального театра для Казахстана. В отличие от существующей системы обучения, новая программа ориентирована на более глубокую междисциплинарную интеграцию, усиление практической направленности и расширение сценического опыта студентов. Особое внимание уделяется участию в творческих проектах, постановках и практических показах. В программу предлагается внедрение международного опыта, а также развитие программ академической мобильности и культурного обмена. *Методы исследования* включали сравнительный анализ, педагогический эксперимент и анализ научной литературы. Полученные результаты формируют научную основу для совершенствования системы профессионального музыкально-театрального образования в Казахстане. Структура образовательной программы выстроена поэтапно и включает начальный, средний и профессиональный уровни подготовки. На каждом этапе предусмотрены специализированные дисциплины, направленные на развитие вокальных, актерских, хореографических и сценических навыков студентов. Для повышения эффективности образовательного процесса предлагается использование современных образовательных технологий и мультимедийных средств. Разработанная модель подготовки обеспечивает соответствие профессионального уровня выпускников международным стандартам, способствует повышению их творческого потенциала и конкурентоспособности в сфере культуры. Программа ориентирована на практическую деятельность, развитие межкультурной коммуникации и предусматривает участие студентов в международных фестивалях и конкурсах. Результаты исследования открывают перспективы дальнейшего развития музыкального театра и системы культурного образования в Казахстане.

**Ключевые слова:** музыкальный театр, подготовка артистов, образовательная программа, опыт стран Восточной Азии, профессиональная подготовка, вокал и хореография, сценический опыт, инновационные методы, международный обмен, творческая гибкость, театральная индустрия

**Для цитирования:** Орынбасарова, Акжан, и Мадина Кульсеитова. «Создание программы профессиональной подготовки артиста музыкального театра в Казахстане на основе стран Восточной Азии». *Central Asian Journal of Art Studies*, т. 10, №4, 2025, с. 322–340, DOI: 10.47940/cajas.v10i2.949

Авторы прочитали и одобрили окончательный вариант рукописи и заявляют об отсутствии конфликта интересов.

**Orynbasarova Akzhan, Kulseitova Madina**

Temirbek Zhurgenov Kazakh National Academy of Arts (Almaty, Kazakhstan)

## **DEVELOPING A PROFESSIONAL TRAINING PROGRAM FOR MUSICAL THEATRE PERFORMERS IN KAZAKHSTAN BASED ON THE EXPERIENCE OF EAST ASIAN COUNTRIES**

**Abstract.** This article examines the issue of developing a professional education program for musical theatre performers in Kazakhstan. The study is based on a comparative analysis of the experience of East Asian countries. The history of musical theatre development, methodological approaches, and practical training experience of performers in China, Japan, and South Korea are explored. The curricula of musical theatre schools and conservatories in these countries are analyzed, and their key characteristics are identified. The *study reveals* that professional training for musical theatre performers in East Asia is built on an integrative approach that combines vocal training, acting, choreography, and the study of musical instruments. Particular attention is given to the development of performance skills with consideration of the national theatrical traditions of China, Japan, and South Korea, as well as compliance with international standards of performing arts. The *research examines* the effectiveness of pedagogical methods and strategies for developing students' professional mastery. Based on the analyzed experience, an innovative training model for musical theatre performers in Kazakhstan is proposed. Unlike the existing education system, the new program focuses on deeper interdisciplinary integration, enhanced practical orientation, and expanded stage experience for students. Special emphasis is placed on participation in creative projects, stage productions, and practical performances. The proposed program incorporates international experience and promotes academic mobility and cultural exchange initiatives. Research methods include comparative analysis, pedagogical experimentation, and a review of scholarly literature. The findings provide a scientific basis for improving the system of professional musical theatre education in Kazakhstan. The educational program is structured in stages and includes introductory, intermediate, and professional levels of training. Each level offers specialized courses designed to develop students' vocal, acting, choreographic, and stage skills. To enhance the effectiveness of the educational process, the use of modern educational technologies and multimedia tools is recommended. The developed training model ensures compliance with international standards for musical theatre education, enhances performers' professional competence and creative potential, and increases their competitiveness in the cultural sector. The program is practice-oriented, fosters intercultural communication, and provides students with opportunities to participate in international music festivals and competitions. The research outcomes outline prospects for the further development of musical theatre and cultural education in Kazakhstan.

**Keywords:** musical theatre, artist training, education program, East Asian experience, professional training, vocal and choreography, stage experience, innovative methods, international exchange, creative flexibility, theatre industry

**Cite:** Orynbasarova Akzhan, Kulseitova Madina. «Developing a professional training program for musical theatre performers in Kazakhstan based on the experience of East Asian countries.» *Central Asian Journal of Art Studies*, Vol. 10, No. 4, 2025, pp. 322–340, DOI: 10.47940/cajas.v10i2.949

*The authors have read and approved the final version of the manuscript and declare no conflicts of interests.*

**Автор туралы мәлімет:****Сведения об авторе:****Information about the author:**

**Орынбасарова Ақжан Қасенқызы** — PhD докторанты, Театр өнері факультеті, Музыкалық театр кафедрасының оқытушысы, Темірбек Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы (Алматы, Қазақстан)

**Орынбасарова Ақжан Касеновна** — докторант PhD факультета Театральное искусство, преподаватель кафедры Музыкальный театр, Казахская национальная академия искусств имени Темирбека Жургенова (Алматы, Казахстан)

**Orynbassarova Akzhan Kasenkyzy** — PhD Student, Faculty of Theatre Arts, Lecturer of the department Musical Theatre, Temirbek Zhurgenov Kazakh National Academy of Arts (Kazakhstan, Almaty)

ORCID ID: 0009-0009-1550-730X  
E-mail: Akzhanorynbasarova@gmail.com

**Кульсеитова Мадина Акбаралиевна** — PhD докторы, Театр өнері факультеті, “Актёр шеберлігі және режиссура” кафедрасының аға оқытушысы, Темірбек Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы (Алматы, Қазақстан)

**Кульсеитова Мадина Акбаралиевна** — доктор PhD, факультет Театральное искусство, старший преподаватель кафедры Актерское мастерство и режиссура, Казахская национальная академия искусств имени Темирбека Жургенова (Алматы, Казахстан)

**Kulseitova Madina Akbaraliyevna** — PhD, Faculty of Theatre Arts, Senior lecturer of the department Acting Directing, Temirbek Zhurgenov Kazakh National Academy of Arts (Kazakhstan, Almaty)

ORCID ID: 0000-0001-9996-4536  
E-mail: Madinaakbarali@gmail.com